

Giftigt spackel förstör miljön på äldreboende

12 maj 2011 kl 04:00, uppdaterad: 12 maj 2011 kl 08:05 **AMMONIAK UNDER GOLVET**

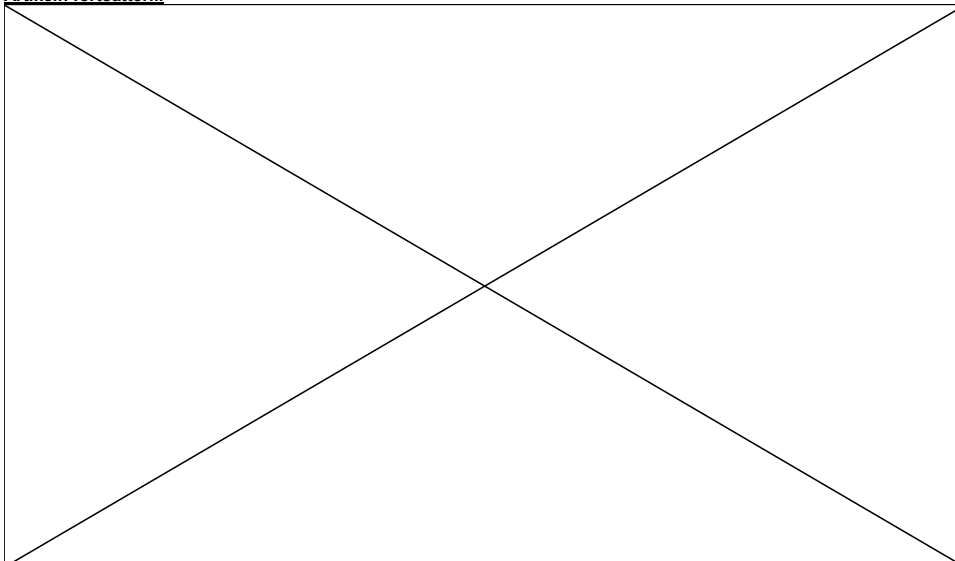
Det kaseinhaltiga flytspacklet förbjöds på 80-talet. Trots det har äldre på serviceboendet Rio tvingats bo med kraftigt förhöjda ammoniakhalter. I flera år har de försökt uppmärksamma det allmännyttiga bostadsbolaget och miljöförvaltningen i Stockholm på problemen med irriterade ögon, huvudvärk och hosta.

När Jade Ekström flyttade till Sandhamnsgatan 8 för tio år sedan säger hon att hon trivdes förbaskat bra. Här skulle hon dö.

Idag är hon 91 år och listan över symtomen som hon tillskriver innemiljön på serviceboendet Rio på Gärdet i Stockholm är lång: rinnande och irriterade ögon, varbildningar och blåsor i munnen, sömnsvårigheter.

–Inte ens mina barn känner igen min röst längre.

Artikeln fortsätter...

Det här är historien om tre hus vid Gärdet i Stockholm. Tre hus som byggdes 1983 och som rymmer seniorboende, trygghetsboende och Gärdets vårdcentral. Från adresserna Sandhamnsgatan 6 och 8 har brev efter brev från äldre nått Stockholms miljöförvaltning. Alla med samma budskap: vi mår inte bra i våra hem.

Husen är byggda med kaseinhaltigt flytspackel – samma som det i Dalen som på 1980-talet ledde till sanering av 1500 lägenheter, ett servicehem och trettiofem förskolor till en kostnad av drygt 600 miljoner.

Redan 2002, när Svenska Bostäder ansvarade för husen där Jade Ekström bor, gjorde AB ByggTest en grundlig undersökning på Sandhamnsgatan 8. Inspektören fann kaseinhaltigt flytspackel under mattor. Bedömning: sanering krävdes i sju av tio lägenheter, men ”inga delar av fastigheten går att friskriva helt”.

”Menlig inverkan på boende bedöms föreligga”, står det att läsa i undersökningsprotokollet – metoden som rekommenderades var att ventileras ut golven.

Men i stället för den dyra saneringsmetoden användes en fuktspärr som ska förhindra att giftiga ämnen som ammoniak läcker ut golven.

Lauris Grimbergs som gjorde undersökningen tycker att det är synd att den metoden valdes:

– Det kanske man kan ta där inte folk vistas stadigvarande. Förråd och liknande. Men det är pengarna som bestämmer ofta.

Vid den första av de två saneringarna på Sandhamnsgatan 8, under 2006–2007, bodde de äldre kvar i de totalt 73 lägenheterna. Linoleummattan togs bort i korridoren och Jade Ekström och övriga hyresgäster gick med snöblöta skor rakt på flytspacklet. Av Micasa fick hyresgästerna veta att leveransen av de täta dörrarna som de hade blivit lovade tyvärr var försenad. Byggsdammet låg tjockt i lägenheterna.

– Det är ju livsfarligt. Vi kontaminerade hela huset på det viset, säger Jade Ekström.

Ingemar Samuelsson, på Sveriges tekniska forskningsinstitut och projektledare i gruppen som utredde problemen i Dalenområdet, säger:

–Det är förfärligt. Dels att låta folk bo kvar i bullret, dels att inte skydda dem mot dammet.

Idag för Nils-Ivar Örbring de boendes talan genom Borrådet. I ett brev till miljöförvaltningen 2008 framhöll Borrådet att husen inte har sanerats på det rekommenderade sättet. I tre enkäter listade de boende med snirkliga och ibland darriga handstil sina besvär: ögonirritation, muntorrhet, heshet, hudförändringar, trötthet och huvudvärk.

Trots det ventilerades inte gifterna ut. Efter försäkran från Micasa om att mätningar visade på låga ammoniakhalter och att sanering hade utförts, lämnade miljöförvaltningen ärendet Sandhamnsgatan utan åtgärd 2009.

Kjell Andersson, överläkare på miljömedicin i Örebro och en av de som forskade på hälsobesvären i Dalen, bekräftar att symtomen som de äldre vittnar om kan vara reaktioner på höga ammoniakhalter från flytspackel. Människor reagerar olika. En del upplever inga symtom, andra – oftast äldre människor – får större problem.

En kvinna som bodde på Sandhamnsgatan berättar hur symtomen till en början var diffusa. Sedan började näsan rinna, och ögonen. Hon fick slemhosta.

Efter att ha tjatat till sig mätningar i lägenheten fick hon svaret: kraftigt förhöjda ammoniakhalter. Svartmögel. Bostaden bedömdes som otjänlig och hon erbjöds en lägenhet på ett annat äldreboende.

–När jag har kommit hit är mina symtom helt borta.

Borrådets ordförande Nils-Ivar Örbring har gång på gång begärt opartiska mätningar av gifthalterna i alla lägenheter.

–Men det har bara gjorts där människor klagat mest högljutt.

Först när Borrådet hotade med att gå till Justitieombudsmannen vände miljöförvaltningen. I augusti förra året konstaterade förvaltningen att problemen i fastigheten fanns kvar.

– Självklart är det inte bra när det är så många som mår så dåligt, säger handläggaren Kajsa Holmborn nu till SvD.

Varför dröjde det så länge att konstatera det?

– Vi fick nya uppgifter från Borrådet som egentligen fastighetsägaren borde ha gett oss, säger Petra Skärlinda Fogelsjö, chef för offentlig miljö på miljöförvaltningen.

Efter att SvD för två veckor sedan begärde ut alla handlingar om Sandhamnsgatan får de boende plötsligt ett rakt motsatt besked från ägaren Micasa: hyresvärden ser nu allvarligt på klagomålen. Idag har Micasa informationsmöte för de boende och i sommar ska golven ventileras ut i lägenheterna. Den här gången ska alla lägenheter evakueras.

Vad har fått er att ändra er?

– Det var den lösningen som vi ansåg vara den bästa just vid det tillfället. Och nu när det fortfarande upplevs att det är problem – vilket vi inte betvivlar – så gör vi de här åtgärderna så att det blir ordentligt och tar bort risker som finns med golvet, säger Anders Nordstrand, vd för Micasa fastigheter.

Hur ser du på att så många äldre har mått dåligt så länge?

– Man kan tycka att det har gått långsamt. Det är oerhört beklagligt att de boende mår dåligt och det är självklart att vi ska ta det ansvaret att se till att lägenheterna blir bra och hälsosamma.